

عنوان:

**نگرش‌ها و ارزش‌های کارآفرینی در میان دانشجویان کشاورزی
(مورد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت)**

نویسندگان:

محمدصادق اللهیاری^{۱*}، فتح‌اله کشاورز^۲، وحید شادپرور^۳ و میثم سلوکی^۴
^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، ^۲ هیأت علمی مرکز آموزش علمی کاربردی میرزا کوچک‌خان گیلان، ^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت و ^۴ عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار
email: allahyari@iaurasht.ac.ir *

چکیده

کارآفرینان به عنوان بخشی از جامعه پیرامونی، از ارزشها، نگرشها، هنجارها و رفتارهای متمایزی برخوردارند که می‌توان به آن خرده‌فرهنگ کارآفرینی اطلاق نمود. اگرچه کارآفرینان، ارزشها و باورهایی متمایز از افراد جامعه دارند، ولی فرهنگ کارآفرینی، متأثر از فرهنگ حاکم بر جامعه است. براین اساس هدف کلی این تحقیق شناسایی نگرش‌ها و ارزش‌های کارآفرینی در بین دانشجویان کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت می‌باشد. یک پیمایش توصیفی به منظور مطالعه ۱۸۳ نفر از دانشجویان سال‌های سوم و چهارم مقطع کارشناسی کلیه گرایش‌های کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت انجام پذیرفت. ابزار اصلی این پژوهش پرسشنامه است که روایی صوری آن با کسب نظرات استادان و صاحب‌نظران بدست آمد. آزمون مقدماتی برای بدست آوردن پایایی پرسشنامه انجام گرفت و ضریب کرونباخ آلفا برای قسمت‌های اصلی پرسشنامه بین ۰/۶۶ تا ۰/۸۳ بدست آمد. نتایج نشان داد که ۴۱/۵ درصد پاسخگویان ($n=76$) نگرشی در حد متوسط نسبت به مفهوم کارآفرینی دارند. همچنین نتایج نشان داد که بین نگرش دانشجویان در خصوص مفهوم کارآفرینی برحسب جنس، رشته تحصیلی و میزان درآمد ماهانه خانواده اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. همچنین در خصوص ارزش‌های کارآفرینی نیز نتایج نشان داد که نگرش بیشتر دانشجویان در این باره در حد متوسط و ضعیف می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، نگرش، ارزش، کشاورزی، آموزش

مقدمه

عصر ما عصر شتاب، سرعت، دگرگونی و تغییر است. این تغییرات خواسته یا ناخواسته جنبه‌های مختلف زندگی ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو جامعه‌ای در جهت سازگاری با این تغییرات موفق خواهد بود که نیروی انسانی ماهر، متخصص، خلاق و خودباور داشته باشد (صمدی و شیرزادی، ۱۳۸۶). از طرف دیگر این تغییرات به طرق مختلف بر ماهیت مهارت‌های مورد نیاز بازار کار تأثیر گذاشته و می‌گذارد. بررسی ویژگی‌های اقتصادی در یک جامعه علمی و آگاهی یافتن از شرایط و نیازمندی‌های شغلی آنان به سیاستگذاران آموزش عالی کمک می‌کند که به رعایت تناسب برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها با آن شرایط بیشتر توجه کنند (Fu & Lai, 2001). در شرایط کنونی یکی از عواملی که سبب دگرگونی شرایط اقتصادی، اجتماعی و صنعتی یک کشور می‌شود، فعالیت‌های کارآفرینانه، برخورداری از روحیه کارآفرینی و در نهایت کارآفرینی انسان است (صمدی و شیرزادی، ۱۳۸۶). شاید تغییر رویکرد دانشجویان و دانش‌آموختگان از کارجویی به کارآفرینی به سبب درک همین مطلب است که در دنیای امروز دانش‌آموخته‌ای نسبت به سایرین دارای مزیت رقابتی است که پا را از حوزه‌ی دانش و محفوظات خود فراتر گذاشته و در حل مسائل عملی آن محدوده‌ی تخصصی، مهارت داشته و موفق عمل کند (طالبی و زارع یکتا، ۱۳۸۷). یکی از چالش‌های پیش روی جوامع مختلف، دانش‌آموختگانی هستند که بدون توانایی‌های فردی هستند و مهارت‌های لازم را برای راه‌اندازی کسب و کار مناسب ندارند. این امر آماده‌سازی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را از طریق توسعه فرهنگ کارآفرینی در آنان ضروری می‌سازد. آنچه مسلم است این آماده‌سازی نباید بعد از فارغ‌التحصیلی باشد بلکه برای تحقق این امر لازم است طی فرآیندی و در حین فرآیند تحصیل، مقدمات لازم فراهم، موانع و محدودیت‌ها برطرف شود. یکی از مهمترین این مقدمات تحت تأثیر قرار دادن نگرش‌های کارآفرینانه است (امیری و مرادی، ۱۳۸۷).

کارآفرینی ریشه‌ای به درازای تاریخ بشر دارد. با این وجود توجه آکادمیک به مفاهیم این دانش سابقه چندانی ندارد (سعیدی و مهتدی، ۱۳۷۸)، بطوریکه مقوله‌ی کارآفرینی به عنوان مؤثرترین نیروی بالقوه‌ی اقتصادی در تاریخ جهان، به‌صورت بحث برانگیزی از حدود سه دهه‌ی گذشته تاکنون ظهور یافته و مطرح شده است (علی‌میری، ۱۳۸۷). کارآفرینی مفهومی عینی و عملی است که هم زمان با آغاز زندگی انسان بر روی زمین و تلاش برای کسب درآمد و تأمین مایحتاج زندگی پا به عرصه وجود گذاشته است. ریچارد کاننیلون در حدود سال‌های ۱۷۳۰ میلادی با تقسیم عوامل اقتصادی به سه گروه مالکان زمین، عوامل اقتصادی دستمزد بگیر و آن دسته از عوامل اقتصادی که ضمن قبول ریسک در بازار فعالیت می‌کنند، برای اولین بار کارآفرین را به عنوان یکی از عوامل مطرح در توسعه‌ی فعالیت‌های اقتصادی مطرح کرد. پس از وی ژوزف شومپیتر اقتصاددان برجسته‌ی اوایل قرن بیستم، کارآفرینی را به عنوان موتور محرکه‌ی رشد اقتصادی معرفی کرده و به بررسی جنبه‌های مختلف آن پرداخت. مطالعات او در مورد توسعه‌ی اقتصادی و کارآفرینی، تأثیر بسزایی بر تحقیقات بعدی داشته است، به نحوی که وی را پدر علم کارآفرینی می‌نامند. تا این که در دهه‌های هفتاد و هشتاد میلادی، در نتیجه‌ی تحولات شدید ساختاری محیط فعالیت‌های اقتصادی که مشخصه‌ی اصلی آن، عدم قطعیت در شناخت نتایج و پیامدهای این تغییرات بود مجدداً توجه به مفاهیم کارآفرینی و راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک با اقبال دانشمندان رشته‌های مختلف علمی هم چون اقتصاد، روانشناسی، جامعه‌شناسی و مدیریت قرار گرفت. در واقع شکل‌گیری و توسعه علم کارآفرینی در این زمان، تلاشی نظام یافته برای تبیین، تشریح و پیش‌بینی موفقیت در تأسیس سازمان‌های سازگار با شرایط محیطی متلاطم و غیر قابل پیش‌بینی دهه‌های اخیر محسوب می‌شود (سعیدی و مهتدی، ۱۳۷۸).

کانتیلون (1755) به عنوان بنیانگذار واژه کارآفرینی، خود اشتغالی را کارآفرینی می‌داند. از دیدگاه سی، کارآفرین سازمان دهنده‌ی بنگاه اقتصادی است و در عملکرد تولید و توزیع آن نقش محوری دارد (احمدپورداریانی، ۱۳۸۴). جان استوارت میل در سال ۱۸۴۸ معادل انگلیسی Entrepreneur را برای کارآفرین برگزید (فراهانی و فلاحی، ۱۳۸۶ و سهرابی‌فرد وهمکاران، ۱۳۸۵)، که از لفظ فرانسوی Entrepender به معنای عهده‌دار شدن کار گرفته شده است. او کارآفرینی را شامل هدایت، نظارت، کنترل و مخاطره‌پذیری می‌داند. کارآفرین فردی است که برای دست یابی به سود و رشد، شغلی را به وجود آورده و مدیریت می‌کند. در واژه‌نامه وبستر Entrepreneur این گونه تعریف شده است: "کسی که سازمان می‌دهد، اداره می‌کند و مخاطرات یک سرمایه‌گذاری یا طرح را می‌پذیرد" (صمدی و شیرزادی، ۱۳۸۶). برخی نیز از ریسک‌پذیری هم چون عامل کلیدی برای تعریف کارآفرینان استفاده می‌کند. اقتصاددانان نیز بر این عقیده‌اند، کارآفرینی فقط یک فعالیت اقتصادی نیست، بلکه یک پدیده فرا اقتصادی بوده و در اصل دارای ماهیت اقتصادی نمی‌باشد (قمبرعلی و زرافشانی، ۱۳۸۷). همانطور که قبلاً اشاره شد، از اواسط قرن بیستم روانشناسان، جامعه‌شناسان و دانشمندان علم مدیریت نیز وارد عرصه نظریه‌پردازی درباره کارآفرینی شدند. روانشناسان بیشتر به بررسی ویژگی‌های روانشناختی کارآفرینی پرداخته‌اند و جامعه‌شناسان و دانشمندان مدیریت تأثیر فرهنگ و محیط هر فرد را در اقدام به کارآفرینی مهم دانسته‌اند. در تعریفی جامع می‌توان کارآفرینی را به شرح زیر تعریف کرد:

"چگونه یا با چه الگوهایی، فرصت‌ها، جهت تولید کالاها و خدمات نوین، توسط کارآفرینان، افراد و سازمان‌ها کشف یا خلق، ارزیابی و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند و خلق ارزش در پرتو ارزش‌های جامعه صورت می‌گیرد" (محمدی الیاسی، ۱۳۸۷). کرزنر (۱۹۷۹)، کارآفرینی را به معنای آگاهی از فرصت‌های سودآور کشف نشده تعریف کرده است.

درباره علل کارآفرینی می‌توان به سه رویکرد متفاوت در این زمینه اشاره کرد: رویکرد شخصیتی، رویکرد دموگرافیک و رویکرد نگرشی، که رویکرد نگرشی از دو رویکرد دیگر جامعتر است. براساس این رویکرد آنچه در کارآفرینی قابل بحث است موضوع نگرش‌هاست و احتمال اینکه فرد با یک سلسله نگرش‌های خاص به سمت کارآفرینی متمایل شود زیاد است (صمدی و شیرزادی، ۱۳۸۶). ایجاد نگرش‌های کارآفرینانه در دانشجویان شرط لازم برای بروز رفتار کارآفرینانه از سوی آنان است. در تعریف نگرش چنین آمده است که نگرش تمایل به عکس‌العمل یا پاسخ به یک رفتار مناسب یا نامناسب است (Noel, 2005)؛ نگرش عبارت از حالتی روانی و روانشناسانه عصبی مبتنی بر تجربه است که تأثیری پویا را بر فرد اعمال و او را آماده واکنش نشان دادن به شیوه‌ی ویژه در برابر برخی اشیاء و وضعیت‌ها می‌کند (خاکی، ۱۳۸۰). با توجه به تعاریف یاد شده، نگرش‌های کارآفرینانه حالتی است که بر اساس آن فرد تمایل به بروز رفتار کارآفرینانه در یک کسب و کار مستقل و یا سازمانی را نشان می‌دهد (امیری و مرادی، ۱۳۸۷). براین اساس هدف کلی این تحقیق شناسایی نگرش‌ها و ارزش‌های کارآفرینی و عوامل موثر بر آنها در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت می‌باشد.

روش تحقیق

روش تحقیق برحسب نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش توصیفی-پیمایشی است و از لحاظ استفاده از نتایج و یافته‌ها از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می‌شود. پرسشنامه بعنوان ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است که از سه بخش تشکیل شده بود؛ بخش اول به بررسی ویژگی‌های شخصیتی و حرفه‌ای پاسخگویان می‌پرداخت، در بخش دوم گویه‌هایی برای سنجش نگرش کارآفرینی دانشجویان طراحی شده بود و نهایتاً بخش سوم به بررسی ارزش‌های کارآفرینی در میان دانشجویان می‌پرداخت. جامعه آماری این تحقیق دانشجویان رشته‌های کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

بودند (N=۸۱۵) که در این مطالعه ۱۸۳ نفر از دانشجویان سال‌های سوم و چهارم مقطع کارشناسی و دانشجویان سال آخر مقطع کاردانی کلیه گرایش‌های کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت با استفاده از جدول حداقل حجم نمونه بارتلت و همکاران (2000) به عنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب شدند. ابزار اصلی این پژوهش پرسشنامه-ی است که روایی صوری آن با کسب نظرات استادان و صاحب‌نظران بدست آمد. آزمون مقدماتی برای بدست آوردن پایایی پرسشنامه انجام گرفت و ضریب کرونباخ آلفا برای قسمت‌های اصلی پرسشنامه بین ۰/۶۶ تا ۰/۸۳ بدست آمد که نتیجتاً برای تحقیق حاضر ضریب اعتبار مناسبی بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های توصیفی نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از آماره کای اسکوتر بهره گرفته شد. همچنین به منظور سنجش نگرش-ها از رابطه زیر استفاده شد (Meena et al., 2009, Kirar & Mehta, 2009):

$$\text{رابطه (۱)} = \frac{\text{نمره بدست آمده برای هر شاخص}}{\text{حداکثر نمره ممکن برای هر شاخص}} \times 100 = \text{شاخص کلی نگرش}$$

همچنین برای گروه‌بندی پاسخگویان از رابطه فاصله میانگین از انحراف معیار استفاده شد (میرزایی و همکاران، ۱۳۸۶، فعلی و همکاران، ۱۳۸۶، توسلی و همکاران، ۱۳۸۶):

$$A = \text{ضعیف: } A < \text{Mean} - \text{SD}, \quad \text{رابطه (۲)}$$

$$B = \text{متوسط: } \text{Mean} - \text{SD} \leq B \leq \text{Mean},$$

$$C = \text{خوب: } \text{Mean} < C \leq \text{Mean} + \text{SD},$$

$$D = \text{عالی: } \text{Mean} + \text{SD} < D$$

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS/Win(16) استفاده شد.

نتایج و بحث

ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای دانشجویان

بررسی داده‌های جمع‌آوری شده نشانگر آن بود که میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه در این تحقیق ۲۲/۹ سال می‌باشد، که جوانترین آنها ۱۹ سال و مسن‌ترین آنها ۴۰ سال سن داشته‌اند. جنسیت اکثر پاسخگویان مرد (۵/۵۸٪) بود. اکثر پاسخگویان در رشته زراعت (۳۳/۹٪) مشغول به تحصیل بوده‌اند. شغل پدران اکثر پاسخگویان در این تحقیق آزاد (خوداشتغالی) (۲۲/۵٪) و شغل مادران نیز خانه‌داری (۵۳٪) بوده است. سطح تحصیلات پدر اکثر پاسخگویان در سطح دبیرستان (۳۹/۳٪) و تحصیلات مادران نیز در سطح دبیرستان (۴۳/۲٪) بوده است. میانگین تعداد اعضای خانواده دانشجویان حدود ۵ نفر می‌باشد که کمترین تعداد اعضای خانواده ۲ نفر و بیشترین آن ۱۲ نفر بوده است. بیشترین گروه درآمدی خانواده دانشجویان، گروه درآمدی ۳۰۰۰۰۰ تومان تا ۶۰۰۰۰۰ تومان بوده است. در بین دانشجویان ۶۸/۹٪ از آنها به این سوال که آیا تا به حال به کارآفرینی فکر کرده‌اید؟ پاسخ مثبت داده‌اند و تقریباً نیمی از پاسخگویان (۵۰/۸٪) سابقه و تجربه کاری نداشتند در صورتی که ۴۸/۱٪ از آنها نیز دارای تجربه و سابقه کاری بودند. نهایتاً اینکه ۷۳/۲٪ از دانشجویان این هیچ سابقه مدیریتی نداشتند.

جدول (۱)، توزیع فراوانی ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای دانشجویان

متغیر	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
سن	۲۲/۹۳			۲/۸۸
جنسیت:				

۵۸/۵	۱۰۷	مرد
۴۰/۴	۷۴	زن
۱/۱	۲	بدون پاسخ
رشته تحصیلی:		
۱۶/۹	۳۱	مهندسی تولیدات گیاهی
۷/۱	۱۳	باغبانی
۱۰/۴	۱۹	مهندسی تولیدات دامی
۱۲	۲۲	علوم دامی
۳۳/۹	۶۲	زراعت
۱۴/۲	۲۶	گیاهپزشکی
۵/۵	۱۰	آبیاری
شغل پدر:		
۹/۸	۱۸	کارمند بخش خصوصی
۲۶/۲	۴۸	کارمند بخش دولتی
۲۹/۵	۵۴	مشاغل آزاد
۲۵/۷	۴۷	بازنشسته
۳/۸	۷	بیکار
۴/۹	۹	بدون پاسخ
شغل مادر:		
۱/۶	۳	کارمند بخش خصوصی
۱۴/۲	۲۶	کارمند بخش دولتی
۱۰/۴	۱۹	مشاغل آزاد
۱۳/۱	۲۴	بازنشسته
۵۳	۹۷	خانه دار
۷/۶	۱۴	بدون پاسخ
سطح تحصیلات پدر:		
۹/۳	۱۷	ابتدایی
۶	۱۱	راهنمایی
۳۳۹/۳	۷۲	دبیرستان
۳۲/۲	۵۹	دانشگاهی
۱۰/۴	۱۹	غیره
۲/۷	۵	بدون پاسخ
سطح تحصیلات مادر:		
۱۱/۵	۲۱	ابتدایی
۸/۲	۱۵	راهنمایی
۴۳/۲	۷۹	دبیرستان
۲۷/۳	۵۰	دانشگاهی
۷/۷	۱۴	غیره
۲/۲	۴	بدون پاسخ
درآمد ماهیانه خانواده (تومان):		
۴/۹	۹	تا ۱۰۰/۰۰۰
۱۲	۲۲	از ۱۰۰/۰۰۰ تا ۳۰۰/۰۰۰
۲۷/۳	۵۰	از ۳۰۰/۰۰۰ تا ۶۰۰/۰۰۰
۲۶/۲	۴۸	از ۶۰۰/۰۰۰ تا ۹۰۰/۰۰۰
۱۲/۶	۲۳	از ۹۰۰/۰۰۰ تا ۱۲۰۰/۰۰۰

۱۰/۹	۲	از ۱۲۰۰/۰۰۰ به بالا	
۶	۱۱	بدون پاسخ	
تعداد اعضای خانواده:			
۱/۶۵	۵	۴۵/۴	۸۳
		۴۵/۴	۸۳
		۸/۲	۱۵
		۱/۱	۲
آیا تا به حال به کارآفرینی فکر کرده‌اید؟			
		۶۸/۹	۱۲۶
		۳۰/۱	۵۵
		۱/۱	۲
آیا تجربه کاری دارید؟			
		۴۸/۱	۸۸
		۵۰/۸	۹۳
		۱/۱	۲
آیا تا به حال مدیر بوده‌اید؟			
		۲۲/۴	۴۱
		۷۳/۲	۱۳۴
		۴/۴	۸

نگرش کارآفرینی دانشجویان

درخصوص نگرش کارآفرینی دانشجویان مورد مطالعه، ۲۰ گویه درخصوص نگرش کارآفرینی دانشجویان در نظر گرفته شده و با استفاده از طیف لیکرت هفت سطحی (۱= کاملاً مخالفم تا ۷= کاملاً موافقم)، از آنان خواسته شد تا به سوالات طرح شده پاسخ دهند. سپس با استفاده از رابطه (۱)، شاخص کلی نگرش کارآفرینی دانشجویان محاسبه شد و سپس با استفاده از رابطه (۲) به گروهبندی پاسخگویان برحسب نگرش آنها به کارآفرینی اقدام شد. براین اساس نمرات کمتر از ۶۱/۸۷ برای نگرش کارآفرینی ضعیف، نمرات بین ۶۱/۸۷ تا ۷۳/۱۷ برای نگرش کارآفرینی متوسط، نمره بین ۷۳/۱۷ تا ۸۴/۴۷ برای نگرش خوب و نمرات بالاتر از ۸۴/۴۷ برای نگرش کارآفرینی عالی در نظر گرفته شده است. در نتیجه نگرش کارآفرینی ۴۱/۵ درصد از دانشجویان مورد مطالعه در حد متوسط بوده است (جدول ۲). همچنین ۲۶/۸ درصد دارای نگرش خوب و ۱۳/۷ درصد دارای نگرش ضعیفی درخصوص کارآفرینی بودند. در مجموع نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان دارای نگرش کارآفرینی متوسط به بالا بوده‌اند، که با تحقیق حسینی و عزیزی (۱۳۸۶) هماهنگی دارد.

جدول (۲)، توزیع فراوانی نگرش کارآفرینی دانشجویان

نگرش کارآفرینی	فراوانی	درصد واقعی	درصد تجمعی
ضعیف	۲۵	۱۳/۷	۱۳/۷
متوسط	۷۶	۴۱/۵	۵۵/۲
خوب	۴۹	۲۶/۸	۸۲
عالی	۳۳	۱۸	۱۰۰
جمع	۱۸۳	۱۰۰	
	Mean = ۷۳/۱۷	SD = ۱۱/۳	

از پاسخگویان خواسته شده بود تا با در نظر گرفتن مزایا و معایب (اقتصادی، شخصی، منزلت اجتماعی و پایداری شغلی) هر یک از مشاغل کارمندی و کارآفرینی، میزان گرایش خود را با توجه به طیف (حداقل تمایل = ۱) و (حداکثر تمایل = ۷) مشخص نمایند که براین اساس پاسخگویان تمایل بیشتری به مشاغل متناسب به کارآفرینی از خود نشان داده‌اند، بطوریکه ۳۹/۳ درصد از پاسخگویان ($n=72$) از دانشجویان این میزان تمایل خود را در حد خیلی زیاد گزارش کرده‌اند (جدول ۳).

جدول (۳)، میزان تمایل دانشجویان به مشاغل کارمندی و کارآفرینی

ردیف	نوع شغل	شدیداً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	تأخوری موافقم	شدیداً موافقم	بدون پاسخ	میانگین	انحراف معیار
۱	کارمندی	۲۰	۱۵	۲۷	۱۶	۱۹	۲۰	۶	۴/۷۵	۲/۱۲
	کارآفرین	۹	۸	۲۷	۷	۱۹	۳۳	۸	۵/۴۳	۱/۷۹

نگرش دانشجویان در خصوص ارزش‌های کارآفرینی

در خصوص نگرش دانشجویان در خصوص ارزش‌های کارآفرینی، ۸ گویه در نظر گرفته شده و با استفاده از طیف لیکرت هفت سطحی (۱ = کاملاً مخالفم تا ۷ = کاملاً موافقم)، از آنان خواسته شد تا به سوالات طرح شده پاسخ دهند. سپس با استفاده از رابطه (۱)، شاخص کلی برداشت دانشجویان در خصوص ارزش‌های کارآفرینی محاسبه شد و سپس با استفاده از رابطه (۲) به گروه‌بندی پاسخگویان برحسب نگرش آنها به ارزش‌های کارآفرینی اقدام شد. براین اساس نمرات کمتر از ۴۶/۹۵ برای نگرش ضعیف به ارزش‌های کارآفرینی، نمرات بین ۴۶/۹۵ تا ۵۷/۳۴ برای نگرش متوسط، نمره بین ۵۷/۳۴ تا ۶۷/۷۳ برای نگرش خوب و نمرات بالاتر از ۶۷/۷۳ برای نگرش عالی در نظر گرفته شده است. در نتیجه نگرش دانشجویان به ارزش‌های کارآفرینی در ۳۹/۹ درصد از دانشجویان مورد مطالعه ($n=73$) در حد متوسط بوده است (جدول ۴). همچنین ۲۶/۸ درصد دارای نگرش خوب و ۱۳/۷ درصد دارای نگرش ضعیفی در خصوص کارآفرینی بودند. در مجموع نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان دارای نگرش متوسط به بالای درباره ارزش‌های کارآفرینی بوده‌اند.

جدول (۴)، توزیع فراوانی نگرش دانشجویان در خصوص ارزش‌های کارآفرینی

نگرش کارآفرینی فراوانی	درصد واقعی	درصد تجمعی
ضعیف	۱۶/۹	۱۶/۹
متوسط	۷۳	۳۹/۹

۸۲	۲۵/۲	۴۶	خوب
۱۰۰	۱۸	۳۳	عالی
		۱۸۳	جمع
SD=۱۰/۳۹		Mean =۵۷/۳۴	

رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق با نگرش کارآفرینی و ارزش‌های کارآفرینی

نتایج حاصل از آزمون کای اسکور نشان می‌دهد که بین داشتن تجربه کاری، سابقه مدیریتی و فکر کردن به کارآفرینی با نگرش کارآفرینی دانشجویان اثر متقابل (رابطه معنی‌داری) وجود دارد. همچنین بین سطح تحصیلات پدر، سطح تحصیلات مادر، شغل پدر، شغل مادر، تعداد اعضای خانواده، درآمد ماهیانه خانواده و رشته تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد (جدول ۵).

جدول (۵)، بررسی اثر متقابل بین متغیرهای مستقل تحقیق با نگرش کارآفرینی

متغیر مستقل	χ^2	سطح معنی‌داری
جنسیت	۲/۶	۰/۴۵
سطح تحصیلات پدر	۷/۵۴	۰/۹۴
سطح تحصیلات مادر	۹/۹۸	۰/۸۲
شغل پدر	۱۵/۵۲	۰/۴۱
شغل مادر	۱۳/۰۴	۰/۵۹
تعداد اعضای خانواده	۱۰/۵۶	۰/۳۰۷
درآمد ماهانه خانواده	۲۱/۱۵	۰/۴۵۰
رشته تحصیلی	۲۲	۰/۲۳۰
آیا تا به حال به کارآفرینی فکر کرده‌اید	**۱۵/۶۲	۰/۰۰۱
آیا تجربه کاری دارید	*۹/۸۴	۰/۰۲
آیا تا به حال مدیر بوده‌اید	**۱۳/۱۹	۰/۰۰۴

**p<۰/۰۱ *p<۰/۰۵

از طرف بین ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای پاسخگویان و برداشت‌های آنها در خصوص ارزش‌های کارآفرینی نیز رابطه (اثر متقابل) معنی‌داری دیده نشده است (جدول ۶). عدم اثر متقابل ارزش‌های کارآفرینی با متغیرهای مستقل تحقیق حاکی از آن است که برداشت‌های دانشجویان در خصوص ارزش‌های کارآفرینی مستقل از خصوصیات و ویژگی‌های شخصی آنها می‌باشد.

جدول (۶)، بررسی اثر متقابل بین متغیرهای مستقل تحقیق با ارزش‌های کارآفرینی

متغیر مستقل	χ^2	سطح معنی‌داری
جنسیت	۳/۰۲	۰/۳۹
سطح تحصیلات پدر	۱۲/۷۶	۰/۶۲
سطح تحصیلات مادر	۱۲/۸۳	۰/۶۲
شغل پدر	۱۲/۳۵	۰/۶۵
شغل مادر	۹/۱۶	۰/۸۷

تعداد اعضای خانواده	۷/۳۷	۰/۵۹
درآمد ماهانه خانواده	۲۰/۴۱	۰/۴۹
رشته تحصیلی	۱۷/۳۹	۰/۴۹
آیا تا به حال به کارآفرینی فکر کرده‌اید	۴/۲۶	۰/۲۳
آیا تجربه کاری دارید	۲/۴۹	۰/۴۷
آیا تا به حال مدیر بوده‌اید	۴/۹۲	۰/۱۸

نتایج این تحقیق، یافته‌های لوتاس و همکاران (۱۹۹۹)، را تأیید می‌کند، چراکه آنها نیز نشان دادند که بین تحصیلات پدر و مادر و روحیه کارآفرینی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. همچنین فیض‌بخش (۱۳۸۱) و فیض‌بخش و دهقانپور (۱۳۸۱) و روگوف (۱۹۹۶) و سولی (۱۹۹۶) نیز نشان دادند که بین روحیه کارآفرینی و تعداد اعضای خانواده رابطه معنی‌داری وجود ندارد، که یافته‌های این پژوهش را حمایت می‌کند. همچنین یافته‌های حسینی و عزیزی (۱۳۸۶) نیز نشان داد که بین تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، تعداد اعضای خانواده و درآمد خانواده با روحیه کارآفرینی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

پیشنهادهای

تخصص دانشگاهی در قالب اشتغال زمانی شکل واقعی و عملیاتی به خود می‌گیرد که شکل‌گیری رفتار کارآفرینی در دوران دانشجویی تقویت گردد. این عامل به عنوان تقویت‌کننده درونی مانع از آن خواهد شد که دانش‌آموختگان در مصاف با معمای اشتغال به صورت مجموعه‌ای از فرهیختگان افسرده و ناامید ظاهر شوند (حسینی و عزیزی، ۱۳۸۶). بنابراین برای تقویت نگرش و روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان نکات زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. ارائه اثربخش درس کارآفرینی به دانشجویان و برگزاری کارگاه‌های آموزشی با موضوع آشنایی با تجربه‌های افراد کارآفرین، روش‌های خلاقیت و نوآوری. همچنین محتوی دروس کارآفرینی می‌باید در جهت ایجاد خلاقیت و نوآوری، روش‌های جذب منابع مالی، بازاریابی، مدیریت کسب و کارهای کوچک، آشنایی با طرح کسب و کار و غیره تنظیم گردد.
۲. تاکید بر نقش رسوم و ارزش‌های فرهنگی به عنوان یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر نگرش‌های کارآفرینانه دانشجویان و برنامه ریزی به منظور تقویت آن.
۳. ارتقاء همکاری بین مراکز دانشگاهی با واحدهای تولیدی و اجرایی مبنی بر امکان استفاده دانشجویان از فضای آموزشی آنان و بهره‌گیری از پتانسیل و مدیران و خبرگان آنان برای تدوین محتوی دروس کارآفرین.

منابع

- احمدپور داریانی، م. (۱۳۸۱)، کارآفرینی، تعاریف، نظریات، الگوها. تهران: پردیس.
- امیری، ع. ن. و مرادی، ی. (۱۳۸۷)، نگرش‌های کارآفرینانه دانشجویان و موانع آن. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۹، صص: ۴۵-۶۷.
- توسلی، ب.، پزشکی راد، غ و چیدری، م (۱۳۸۶). اثربخشی دوره‌های آموزش ضمن خدمت بانک کشاورزی در افزایش دانش فنی کارشناسان بانک. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. سال ۳، شماره ۲، صص ۱۰۴-۹۷.
- حسینی، س.م. و عزیزی، ب. (۱۳۸۶)، بررسی عوامل موثر در توسعه روحیه و مهارت‌های کارآفرینی در میان دانشجویان سال آخر دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران. مجله علوم کشاورزی ایران، دوره ۲-۳۸، شماره ۲، صص: ۲۴۱-۲۵۱.

خاکی، غ. (۱۳۸۰)، روش تحقیق در مدیریت. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات علمی.

سعیدی، م. و مهتدی، م. (۱۳۸۷)، تأثیر آموزش کارآفرینی بر توسعه رفتارهای کارآفرینانه (مطالعه موردی: آموزش های کارآفرینی وزارت کار و امور اجتماعی). توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره دوم، صص: ۵۷-۷۳.

فیض بخش، ع (۱۳۸۱)، فرآیند شناسایی فرصت های کارآفرینانه. مرکز کارآفرینی دانشگاه صنعتی شریف.

سهرابی فر، ن.، خسروی، ع.ا. و هومن، ح. (۱۳۸۵)، رواسازی مقیاس سنجش کارآفرینی در مدیران دستگاه های دولتی. فصلنامه روانشناسان ایرانی، سال دوم، شماره ۸، صص: ۲۶۷-۲۷۶.

صمدی، پ. و شیرزادی، ه. (۱۳۸۶)، بررسی رابطه جو سازمانی مدرسه با روحیه کارآفرینی در دانش آموزان. فصلنامه نوآوری های آموزشی، سال ۵، شماره ۱۶، صص: ۱۶۴-۱۸۷.

طالبی، ک و زارع یکتا، م. (۱۳۸۷)، آموزش کارآفرینی دانشگاهی و نقش آن در ایجاد و توسعه ی شرکت های کوچک و متوسط دانش بنیان. توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره اول، صص: ۱۱۱-۱۳۱.

علی میری، م. (۱۳۸۷)، آموزش کارآفرینی: پیدایش، توسعه، گرایش ها و چالش ها. توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره اول، صص: ۱۳۳-۱۶۹.

فراهانی، ا. فلاحتی، م. (۱۳۸۶)، بررسی رابطه بین عوامل روانشناختی توانمندسازی و کارآفرینی سازمانی کارشناسان ادارات تربیت بدنی دانشگاه ها. پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۵، صص: ۴۷-۷۹.

فعلی، س؛ پزشکی راد، غ. و چیذری، م (۱۳۸۶). اثربخشی خدمات مشاوره ای ناظرین طرح گندم به کشاورزان تحت پوشش در استان تهران. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. سال ۳، شماره ۱، صص ۸۱-۷۳.

فیض بخش، ع و دهقانپور، م. (۱۳۸۱)، موفقیت و شکست کارآفرینان. مرکز کارآفرینی دانشگاه صنعتی شریف.

قمبرعلی، ر. و زرافشانی، ک. (۱۳۸۷)، شناسایی شاخص های موفقیت کارآفرینان روستایی با استفاده از تحلیل مقیاس بندی چندبعدی. توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره ۲، صص: ۱۳۱-۱۶۰.

محمدی الیاسی، ق. (۱۳۸۷)، موضوع کارآفرینی به عنوان یک حوزه علمی. توسعه کارآفرینی، سال اول، صص: ۵۱-۸۵.

Bartlett, J.E., J.W., Kotrlik, and C.C. Higgins, 2001. Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. *Info. Technol., Learning, and Performance J.*, 19(1): 43 – 50.

Kirar, B.S. and Mehta, B.K. (2009). Extent of Knowledge of Tribal Farmers about Rice Production Technology. *Indian Res. J. Ext. Edu.* 9 (1):32-35.

Kirzner, I. (1979). *Perception of Opportunity and Profit* Chicago. University of Chicago Press.

Luthas, F. (1999). Entrepreneurship Education and Training: Introducing Entrepreneurship into Non-Business Disciplines. *Journal of European Industrial Training*, 20(8): 10-17.

Meena, B. S., Singh, A. K., Chauhan, J. and Sankhala, G. (2009). Farmers' Knowledge on Feeding Practices of Dairy Animals in Jhansi District. *Indian Res. J. Ext. Edu.* 9 (1):28-31.

Noel, J. Lindsay (2005); Toward A Cultural Model of Indigenous Entrepreneurial Attitude ; *Academy of Marketing Science Review*, Vol. 2005, No . 05.

Rogoff, E. (1996). Research on Education for Entrepreneurship. In D. Sexton, C. Kent, K. Vesper (Eds). Encyclopedia of Entrepreneurship. N.J Prentice-Hall Inc.

Soolee, G. (1996). Entrepreneurship Expanding Horizons for Vocational Education, in proceedings of Conference on the Entrepreneurship Education Forum, Ohio State University.

Entrepreneurship Attitudes and Values among Agricultural Students (Case of Islamic Azad University, Rasht Branch)

Mohammad S. Allahyari^{1*}, F. Keshavarz², V. Shadparvar¹ and M. Solouki³

¹College of Agriculture, Islamic Azad University, Rasht Branch, Iran

²Institute of Technical-Vocational Higher Education, Jihad-e-Agriculture, Guilan

³Young Researchers Club, Islamic Azad University, Garmsar Branch

*Corresponding Author: Allahyari@iaurasht.ac.ir

Tel: 09113837073

Abstract

Entrepreneurs, as parts of society, have different values, attitudes, norms, and behaviors that are collectively called entrepreneurship sub-culture. Although entrepreneurs have different values and beliefs, but society cultures affect entrepreneurship culture. The purpose of this study is to identify entrepreneurship attitudes and values among agricultural students at College of Agriculture, Islamic Azad University, Rasht Branch. A descriptive survey research was conducted among 183 students who were selected through random sampling method. The content validity was used for determining the validity of questionnaire. Cronbach's Alpha was also used to measure reliability of the instrument that its extent ranged from 0.66 to 0.83. Findings revealed that 41.5% (n=76) of respondents had moderate perceptions of entrepreneurship concept. In addition, results showed that there was not any significant difference between students by their gender, field of study, and family income on perceptions of entrepreneurship concept. Also, most of students' perceive entrepreneurship values at poor to moderate levels.

Keywords: entrepreneurship, attitude, value, agriculture, education